

SOSYAL GÜVENLİK ARACI OLARAK VAKIFLAR VE TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİNDE VAKIF KÜLTÜRÜ

Gökçe Cerev¹

ÖZET

Sosyal güvenlik sisteminin temel araçlarından olan sosyal yardım ile sosyal hizmetlerin uygulama ve dağıtımında önemli bir oynayan, aynı zamanda eğitim, kültür, diyanet, bayındırlık, sağlık alanlarında da faaliyet gösteren vakıflar ile ülkelerin genel olarak savunmasından sorumlu olan silahlı kuvvetler kavramsal ve yapısal olarak her ne kadar birbiri ile farklı iki değer gibi gözükse de, Türkiye’de günümüz silahlı kuvvetlerinin yapısı içinde vakıfların önemi büyüktür. Günümüzde Türkiye’de silahlı kuvvetler vakıf kültürünü özümsemiş ve kurduğu vakıflar ile sosyal güvenlik sistemini destekleyen bir yapıya bürünmüştür. Bu çalışmada vakıf kavramı temel çerçeve içerisinde açıklandıktan sonra, günümüzde silahlı kuvvetlerin kurmuş olduğu vakıflar ile çalışmaları anlatılarak, Türk Silahlı Kuvvetleri için vakıf kültürünün önemi ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Güvenlik, Vakıf, Türk Silahlı Kuvvetleri

---

¹ Dr., Karamürsel Eğitim Merkezi Komutanlığı (gcerev@hotmail.com)

FOUNDATIONS AS A MEAN TO SOCIAL SECURITY AND FOUNDATION CULTURE IN THE TURKISH ARMED FORCES

Gökçe Cerev

ABSTRACT

Although foundations, which play an important role in the implementation and distribution of social welfare and social services as basic tools of social security system and also operate in the fields of education, culture, religion, public works and health, and the armed forces, which is responsible for the defense of the country in general, seem to be two values different from each other conceptually and structurally, the foundations are of great importance today in the structure of the armed forces in Turkey. Today, the armed forces in Turkey adopted foundation culture and assumed a structure supporting today's social security system with the foundations it has established. In this research, after explaining the concept of foundation within a basic framework, it will be tried to specify importance of foundation culture for the Turkish Armed Forces by describing foundations and works established by the armed forces today.

Keywords: Social Security, Foundation, Turkish Armed Forces

GİRİŞ

Geçmişten günümüze uzanan süreçte sosyal güvenlik ihtiyacı her geçen gün artarak önem kazanmaktadır. Her ne kadar sanayi devrimi sonrası yaşanan dönüşümler ve gelişmeler sosyal güvenlik ihtiyacını değişen çalışma biçimleri ve oluşan yeni sosyal-toplumsal sınıflar çerçevesinde şekillendirse de, daha önceki dönemlerden gelen toplumsal, kültürel ve yapısal kurumlar varlıklarını devam ettirerek günümüze kadar gelmişlerdir.

Bu kurumlar içerisinde batı toplumlarından farklı olarak, toplumumuz içerisinde varlığını sürdüren ve önemini koruyan bazı vakıflar ön plana çıkmaktadırlar. Osmanlı İmparatorluğu döneminden günümüze kadar gelen süreç içerisinde toplumsal yaşamın her alanında kendisine yer edinmiş vakıflar, günümüzde farklı statü ve kanunlarla da olsa varlıklarını sürdürmektedirler. Gerek yardım kuruluşları gerekse de kültürel kuruluşlar olarak varlıklarını sürdüren vakıflar, ülkemizi dışarıdan gelebilecek tehlikelere karşı korumak için tesis edilmiş olan Türk Silah Kuvvetleri içerisinde de kendisine güçlü bir şekilde yer edinmiştir. Hem Türk Silahlı Kuvvetleri'ni güçlendirmeyi hem de çeşitli nedenlerle zarar gören mensuplarını ve yakınlarını korumayı amaçlayan bu vakıflar varlıklarını güçlü bir şekilde sürdürmektedirler.

Bu çalışmada Türk Silahlı Kuvvetleri ile toplumumuzun önemli kültürel varlıklarından olan vakıfların ilişkisi incelenerek, vakıfların daha çok bilinen toplumsal yardım ve kültürel görevleri dışında ülke savunmasının en önemli unsuru olan Türk Silahlı Kuvvetleri'ne olan katkılarından bahsedilmeye çalışılacaktır.

1. SOSYAL GÜVENLİK İHTİYACI İÇERİSİNDE VAKIFLARIN GELİŞİMİ

Kavram olarak ele alındığında sosyal güvenlik ILO (International Labour Organization)/Uluslararası Çalışma Örgütü) tarafından *"insanlara onurlu bir yaşam sağlamak için, her insanın temel hakkıdır"* şeklinde tanımlanmaktadır (Canbay ve Demir, 2013: 304). Ayhan (2012: 41-42) sosyal güvenlik için, *"toplumun her üyesini ve toplumun bütünü korumak adına sosyal bir ihtiyaçtır"* diyerek, sosyal güvenliğin gerçek amacının çalışma güç ve kudretini kaybeden veya çeşitli sebeplerden dolayı gelirleri kesilen, ciddi şekilde gelirlerinde kayıplar yaşayan kimselere ve bu kimselerin geçindirmekle sorumlu olduğu insanlara kamu kaynakları ile gelir sağlanması olduğunu ifade etmektedir.

Geçmişten günümüze uzanan süreç içerisinde sosyal güvenlik kavramı hem uygulama hem de anlam olarak çeşitli değişikliklere uğramıştır. Sanayi devrimi ve getirdiği yenilikler sosyal güvenlik anlayışı için bir kırılma ve değişim noktası olarak kabul edilebilir. Modern anlamda ilk sosyal güvenlik uygulamaları 1889 yılında Almanya'da ortaya çıkmıştır. Sosyal sigorta modeline dayalı olarak uygulamaya konulan ve "Bismarck Modeli" olarak bilinen bu sistemi, 1942 yılında yeni bir yaklaşım olarak kabul edilen ve İngiltere'de William Beveridge tarafından yayınlanan "Sosyal Sigorta Raporu" ve getirdiği yenilikler takip etmiştir (Korkmaz ve Diğ., 2004: 24).

Ancak sosyal güvenlik ihtiyacının sanayi devriminden çok daha önce ve hatta ilk insanla birlikte var olduğunu söylemek mümkündür. Her ne kadar sanayi devrimi ile birlikte modern teknikler olarak kabul edilen yöntemlerle sosyal güvenlik ihtiyacı karşılanmaya başlamış olsa da, sanayi devrimi öncesinde klasik teknikler veya geleneksel teknikler olarak da kabul edilen yollarla insanlar sosyal güvenlik ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmaktaydılar. Burada kast edilen gelenekselin kötü veya istenmeyen olması değildir. Geleneksel veya klasik teknikler geliştirildikleri dönemin şartları içerisinde insanların ihtiyacını karşılayan ancak günümüzde terk edilen ya da daha az kullanılan yöntemlerdir (Alper, 2009: 14-15). Bu teknikleri aile içi yardımlaşma, bireysel tasarruflar, dinsel yardımlar ve çevresel dayanışma olarak sıralamak mümkündür (Erol, 2014: 40).

Geleneksel anlamda sosyal güvenlik ihtiyacının karşılanması toplumumuzda batı toplumları ile benzerlikler göstermesine rağmen kurumlar ve uygulamalar açısından farklılıklar göstermektedir. Bu çerçeveden ele alındığında "vakıf" kavramı ön plana çıkmaktadır. Arapça kökenli bir kelime olan vakıf kelime anlamı olarak, bir malı veya mülkü satılmamak kaydıyla ve bazı özel şartlar çerçevesinde hayır işine tahsis etme anlamına gelmektedir. Vakıf teşkilatı özellikle İslam ve Türk devlet yapısı içinde büyük önemi olan, sosyal ve iktisadi hayat üzerinde derin etkiler bırakan dini ve hukuki bir kurumdur (Aydın, 1999: 253).

Vakıf kavramının farklı yorumları bulunmakla birlikte özünde yardımlaşma kavramı yer edinmektedir. Vakıf yapısı kavramsal olarak incelendiğinde öncelikli olarak "kişilerin kendi mal varlıklarından ayırdıkları bir kısmı, toplumun ihtiyaçlarına tahsis etmesi" (Balta, 1986: 8) düşüncesi ön plana çıkmaktadır. Yine aynı şekilde "bir malın sahibi tarafından, kendi isteği ile özel-şahsi mülkiyetinden çıkarılıp belli bir amaca ebedi olarak tahsis edil-

mesi" (Akyol, 1984: 23) düşüncesi de vakıfların ortaya çıkmasında rol oynamaktadır. Vakıf tanımlamasında en çok görüş birliğine varılan diğer bir kavramsal ifade ise; menfaati insanlara ait olmak üzere bir eşyayı veya varlığı Allah'ın mülkü olarak saklamak, başkasına geçirilmesini yasaklamaktır (Akgündüz, 1988: 42).

Vakıf kültürü tarihsel olarak incelendiğinde daha çok Türk toplumu ile özdeşleşmiş bir yapıya sahip olduğu ortaya çıkmaktadır. Vakıf kültürünün Türklerin İslamiyet'e geçmeden önceki toplumsal yapısında da olduğu gözlemlense de özellikle İslamiyet'e geçişle birlikte hem devletin kamusal hizmet alanında hem de toplumsal yaşamın içerisinde ön plana çıkış daha çok görülmektedir. Özellikle günümüzde devlet tarafından ortaya konulan birçok sosyal hizmet, Osmanlı İmparatorluğu döneminde vakıflar aracılığıyla sunulmaktaydı. Vakıflar yerine getirdikleri sosyal fonksiyonları, bu amaçlarını yerine getirmesini sağlayan "akarat²" veya gelirler ile yapmaktaydılar (Tuş, 2004: 158). Vakıflar aynı zamanda ortaya koyduğu hizmetler ile toplum içinde servet dengesini sağlayarak toplumdaki gelir dağılımını düzenleyen bir kurum gibi işlev görmekteydiler (Öztürk, 2005: 15). Ayrıca Osmanlı İmparatorluğu döneminde vakıflar sosyo-ekonomik sorunların çözülmesi açısından da önemli bir yere sahiptiler (Akbulut, 2007: 71).

2. OSMANLI İMPARATORLUĞU DÖNEMİNDE VAKIFLAR

Vakıflar temelde sosyal fayda üzerine kurulmuş bir kurum olmakla beraber, kendilerinden yararlanma açısından iki kısımda çeşitlendirilmektedir. Bu vakıf çeşitleri incelendiğinde;

- İlk olarak aynıyla intifa olunan, kısacası bizzat kendisinden yararlanan ve hayır kurumları olarak isimlendirilen vakıflardır. Bu tür vakıflara camiler, medreseler, hastaneler, kütüphaneler, hanlar örnek olarak gösterilebilir. Bu tür vakıflar aynı zamanda tüm toplumun yararlanabileceği ve sadece fakirlerin yararlanabileceği olmak üzere iki türden oluşmaktadır. Tüm toplumun yararlanabileceği vakıflara mescitler, kütüphaneler, misafirhaneler, çeşmeler örnek gösterilebilir. Sadece fakirlerin yararlanabileceği vakıflara ise imaretler, ilaç ve yemek hizmeti veren vakıflar örnek gösterilmektedir (Akgündüz, 1988: 209-211).

---

² Gelir getiren yapılar ve mallar.

- İkinci olarak da, geliri ile intifa olan vakıflardır. Bu vakıflar “müstegalat-ı vakfiye” olarak adlandırılan bina, arazi, nakit para gibi gelir kaynaklarının teşkil ettiği vakıflardır. Bu tür vakıflar Osmanlı’da aynı zamanda “asl-ı vakıf” olarak isimlendirilmiştir (Akgündüz, 1988: 215). Bu vakıflara en büyük örnek daha çok sosyal yardım amacına yönelmiş olan “Avarız” vakıflarıdır. Avarız vakıfları toplumun temel ve zaruri ihtiyaçlarını gidererek zor durumdaki insanların ıstırabını dindirmek için kurulmuşlardır (Akgündüz, 1988: 216-218).

Kendisinden yararlanma yönünde bu iki tür vakıf çeşidi ile ortaya çıkan vakıflar başta Osmanlı İmparatorluğu dönemi olmak üzere Türk toplumlarının her döneminde mevcut olmuş ve devletin tamamlayıcı unsuru olmuşlardır. Osmanlı İmparatorluğu dönemi vakıfların zenginliği ile bilinmekte olup o dönemde devlet iç ve dış güvenliği sağlamakta, günümüz devlet yapısı tarafından karşılanmakta olan temel sağlık, eğitim, bayındırlık, diyanet gibi hizmetler vakıflar eli ile görülmekteydi.

3. TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ’NDE VAKIF KÜLTÜRÜ

Osmanlı İmparatorluğu döneminde sosyal ve kültürel yaşam açısından birçok önemli görevi üstlenen vakıflar aynı zamanda askeri hizmetlerde de rol oynamışlardır. Genellikle devlet tarafından ifa edilmekte olan askeri hizmetlere yönelik olarak kurulmuş vakıflar bu alanda özellikle savaşta başarı gösteren askerlere yapılan yardımlar, kale, istihkam, top ve gemi yapımı alanlarında yer alarak, asli görevleri dışında devletin iç ve dış güvenliğinin korunmasında da etkide bulunmuşlardır (Ertem, 1999: 36).

Osmanlı devletinden sonra kurulan Cumhuriyet rejimi ile modern devlet yapısının ortaya çıkması sonucu vakıflar daha çok sosyal güvenlik sistemini destekleyecek bir şekle dönüşmüştür. Cumhuriyetin ilanı ile birlikte TBMM’de vakıflara yönelik değişik çalışmalar yapılmış ve bu çalışmalar 1935 yılında oluşturulan “Vakıflar Kanunu” ile şekillenmiştir. Kurulan Vakıflar Genel Müdürlüğü ile vakıflara verilen önem ortaya koyulmuş ve vakıflar toplumun bir parçası olarak her ne kadar Osmanlı dönemindeki kadar olmasa da toplumsal görevlerini yerine getirmeye devam etmişlerdir.

Cumhuriyetin ilanı ile oluşturulan modern Türk Ordusu da, vakıf kültürünü özümsemiş bir şekilde, sosyal güvenlik sistemini destekleyecek ve geliştirecek vakıflar oluşturmuştur. TSK öncülüğünde kurulan vakıflar şunlardır (<http://www.kurumlar.biz/AltKategoriDetay.aspx?sm=askerivakiflar>):

- Mehmetçik Vakfı
- TSK Elele Vakfı
- TSK Güçlendirme Vakfı
- TSK Dayanışma Vakfı
- TSK Sağlık Vakfı
- TSK Eğitim Vakfı

Silahlı kuvvetler tarafından oluşturulan bu altı vakıf eğitim, sağlık ve sosyal yardımlaşma başta olmak üzere önemli hizmetler sunmaktadır. Bu vakıfları ve yaptığı faaliyetleri daha ayrıntılı olarak inceleyelim;

3.1. Mehmetçik Vakfı

Mehmetçik vakfı, silahlı kuvvetler tarafından oluşturulan en önemli vakıftır. Sosyal yardım üzerine kurulmuş olan vakfın toplum geneline önemli hizmetleri olmuştur. Mehmetçik Vakfı, vatani görevini yapan erbaş ve erlerimizden şehit olanların bakmakla yükümlü oldukları yakınlarına ve gazi ile engelli Mehmetçiklere sosyal ve ekonomik destek sağlamak amacıyla 17 Mayıs 1982 tarihinde kurulmuştur. Vakfın kurulmasında dönemin Genelkurmay Personel Dairesi Başkanı Korg. Fuat Avcı'nın katkıları ön plana çıkmaktadır. Vakfın kuruluşundan sonra ilk genel kurul toplantısını 4 Kasım 1982 tarihinde Gen. Baş. Karargahı'nda olmuştur (<http://www.mehmetcik.org.tr>).

Mehmetçik vakfının kendisine yüklediği temel görevler kendi internet sitesinde şu şekilde belirtilmektedir (<http://www.mehmetcik.org.tr/tr/hakkimizda/temel-gorevlerimiz>):

- Türk Silahlı Kuvvetlerinde yaptığı vatan hizmeti görevi esnasında, şehit olan veya herhangi bir nedenle hayatını kaybeden Mehmetçiklerin bakmakla yükümlü oldukları yakınları ile gazi ve engelli Mehmetçiklere belirlenen esaslara göre ölüm ve maluliyet yardımı yapmak.
- Gazi ve engelli Mehmetçiklerin kendilerine sürekli bakım yardımında bulunmak
- Çocuklarının bakım ve öğrenimine destek sağlamak
- Sosyal destek planları uygulamak
- Yaptığı faaliyetler ile ülke düzeyinde sosyal adaletin toplumsal barışın ve ulusal birliğin güçlenmesine katkıda bulunmak olarak belirlenmiştir.

Mehmetçik Vakfının 2014 yılı sonu itibari ile net geliri 20.775.431,62 TL'dir (<http://www.mehmetcik.org.tr/>). Mehmetçik Vakfı Mehmetçik Ltd. Şirketi, Mehmetçik Sigorta Aracılık Hizmetleri Ltd. Şirketi, Mehmetçik Vakfı ve Tınaztepe Gayrimenkul Yönetim Ltd. Şirketi olmak üzere üç tane önemli

iştiraki bulunmaktadır (Mehmetçik, 2011: 24). Mehmetçik Vakfının sağlamış olduğu yardımlar iki bölümden oluşmaktadır (Mehmetçik, 2013: 54). Bu yardımlar;

1. Bir defaya mahsus yapılan yardımlar;
  - Şehit olan veya her hangi bir nedenle hayatını kaybeden erbaş erler için yapılan ölüm yardımları
  - Malul olanlara yapılan yardımlar
  - Doğum yardımı
  - Sürekli bakım yardımı alırken vefat edenlere yapılan ölüm yardımı
  - Bakım ve öğrenim yardımı alan çocuğun ölümü üzerine ödenen ölüm yardımı
2. Sürekli ve belli bir süre dâhilinde yapılan yardımlar;
  - Malul gazi ve engelli bakım yardımı
  - Bakım ve öğrenim yardımı

Tablo 1. 1982-2014 Yılları Arasında Mehmetçik Vakfının Yardımlarının Sayısal Boyutu

HAYATINI KAYBEDEN KİŞİ SAYISI (ŞEHİT VE DİĞER NEDENLER)	32.740 KİŞİ
MALUL GAZİ VE ENGELLİ KİŞİ SAYISI	18.868 KİŞİ
BAKIM VE ÖĞRENİM YARDIMI YAPILAN ÇOCUK SAYISI	6.626 KİŞİ
BAKIM YARDIMI YAPILAN MALUL GAZİ VE ENGELLİ SAYISI	3.712 KİŞİ
YILLIK NAKDİ YARDIM SAYISI	5.684 KİŞİ
DOĞUM YARDIMI YAPILAN ÇOCUK SAYISI	242 KİŞİ
ÖLÜM YARDIMI YAPILAN MALUL ENGELLİ VE ÇOCUK SAYISI	190 KİŞİ

Kaynak: <http://www.mehmetcik.org.tr/> sitesinden düzenlenmiştir.

Mehmetçik vakfı kurulmuş olduğu 1982 yılından günümüze kadar toplam 38.945 kişiye sosyal yardımda bulunmuştur. Bu yardımların toplam parasal tutarı yaklaşık olarak 410.124.869,34 TL'si tutarında olup vakıf aylık ortalama 5.100.000,00 TL tutarında yardım yapmaya devam etmektedir.

Mehmetçik Vakfının 2014 yılı için hayatını kaybeden erbaş ve erlere yaptığı ölüm yardımının tutarı 39.000 TL'dir. 1. derece malul ve engelli gazi için 1.030 TL aylık yardım yapılmakta olup, yardım tutarları malullük ve engellilik oranına göre değişiklik göstermektedir. Mehmetçik Vakfı yapmış olduğu tüm bu yardımlar ile toplumsal yaşamın içerisinde önemli bir yer edinmiş ve özellikle toplum içinde manevi değer kazanmış bir vakıftır (www.mehmetcik.org.tr/, Erişim Tarihi: 18.12.2013).

3.2. TSK Elele Vakfı

TSK Elele Vakfı sağlık ve sosyal yardımlaşma temeli üzerine kurulmuş olan bir vakıftır. Vakfın kuruluşunun temelinde, 1995 yılında icra edilen ve dünya genelinde büyük yankı uyandıran iç güvenlik harekâtının sonucu olarak Ankara Gazeteciler Cemiyeti ile Türkiye Radyo Televizyon Kurumunun maddi destek kampanyası vardır. “Haydi Türkiye Mehmetçik ile Elele” kampanyası şeklinde yürütülen kampanya sonucunda toplanan 60,8 milyon Amerikan Doları vakfın ilk kuruluş aşamasını oluşturmuştur. Toplanan bağışlar sonucunda ülke savunmasında ve terörle mücadele aşamasında yaralanan veya uzuvlarını kaybedenler için hizmet vermek amacıyla Rehabilitasyon ve Bakım merkezi kurulmuştur. Bu gelişmeler sonucunda 21 Nisan 1996 tarihinde “Türk Silahlı Kuvvetleri Elele Vakfı” ortaya çıkmıştır. Vakıf 1999 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğünden “Yılın Başarılı Vakfı” ödülünü almıştır. Vakfın faaliyetlerini (<https://www.elele.org.tr/hakkında/tarihce/>);

- Türk Silahlı Kuvvetleri Rehabilitasyon Merkezi
- Gazi Uyumevi
- Özel Bakım Merkezi
- Türk Silahlı Kuvvetler Ali Çetinkaya İlk Kurşun Rehabilitasyon Merkezi çatısı altında, özellikle bedenen zarar görmüş gazilerin tedavisi ve psikolojik desteği üzerine sürdürmektedir. Vakfın ortak olduğu iştirakler ise Türkrust, Türkrıpsan, Mehmetçik Vakfı Sigortacılık Hizmetleri A.Ş., Gülsav Pazarlama şirketleridir (Demirezen, 2013: 4).

3.3. TSK Güçlendirme Vakfı

TSK Güçlendirme Vakfı, milli harp sanayisinin geliştirilmesi, yeni harp sanayi dallarının kurulması, harp silah araç ve gereçlerinin satın alınması suretiyle Türk Silahlı Kuvvetlerinin savaş gücünün artırılmasına katkıda bulunmak amacıyla kurulmuş olan bir vakıftır (<http://www.tskgv.org.tr/>).

Vakıf kuruluşunda 1974 Kıbrıs Barış Harekâtının önemi büyüktür. Kıbrıs Barış Harekâtı sonucunda o dönem mevcut olan kara, deniz ve hava kuvvetlerini güçlendirme amacıyla vakıflarının birleşmesi sonucu 17 Nisan 1987 tarihinde kurulmuştur. Vakfın özellikle savunma sanayi üzerine Aselsan, TAI, Havelsan, Roketsan, Aspilsan ve İşbir firmaları ile savunma sanayinin geliştirilmesi üzerine ortaklıklar yürütmektedir. Vakıf aynı zamanda Türkrıpsan, Ditaş, Netaş, Mercedes-Benz, Tel, Hcas ve Hamelsan Teknoloji Radarın iştirakçisi durumundadır. TSK Güçlendirme vakfı bir nevi kalkınmaya yönelik

vakıftır. Odak noktası milli harp sanayisinin gelişmesi ve milli teknolojinin üretilmesidir (www.tskgv.org.tr/tskgv/).

3.4. TSK Dayanışma Vakfı

TSK Dayanışma Vakfı silahlı kuvvetlerde görev yapan ve silahlı kuvvetlerin profesyonel kesimini oluşturan subay, astsubay, sivil memur, uzman jandarma arasında kurulan, sosyal yardımlaşma sistemi üzerine kurulmuş bir vakıftır. Dayanışma vakfı 1999 Marmara Depremi sonucunda vefat eden veya malul olan ve hizmet yılı itibari ile sosyal güvence haklarına kavuşmamış personelin sosyal ve ekonomik yönden desteklenmesi amacı ile kurulmuştur (<http://www.tskdv.org.tr/tskdv.php?id=2502>).

TSK Dayanışma vakfı 01 Ocak 2000 tarihinde kurulmuştur. Vakıf amacını; Türk Silahlı Kuvvetlerinde görevli subay, astsubay, sivil memur, uzman jandarma ve uzman erbaşlardan hizmette buldukları süre içinde, yıllık katkı paylarını yardım yapılması gerektiren risklerden biri gerçekleşmeden önce ve olayın gerçekleştiği katkı döneminde ödemek suretiyle dayanışmaya katılanlardan vefat edenlerin eş, çocuk, ana ve babaları ile malul olanların kendilerine sosyal ve ekonomik destek sağlamaktır. Vakfın ana gelir kaynağı Silahlı Kuvvetler personelinin yatırmış olduğu vakıf katkı paylarıdır. Bu gelir dışında Turktıpsan, Gülsav, Türkrust işletmelerinde hisseleri bulunmaktadır. Vakfın yardımları (<http://www.tskdv.org.tr/tskdv.php?id=2508>)

- Vefat yardımı,
- Maluliyet yardımı,
- OYAK emekli maaş sistemi yardımı,
- Avukatlık ücreti yardımı,
- Doğal afet yardımudur.

3.5. TSK Sağlık Vakfı

TSK Sağlık Vakfı sağlık hizmetlerinin daha iyi götürülmesi amacı ile teşkil edilmiş bir vakıftır. Vakıf Gülhane Askeri Tıp Akademisinin ve diğer askeri hastaneler ile sağlık kuruluşlarının daha iyi imkanlara sahip olmasını amaçlamaktadır. Vakıf 1992 yılında Gülhane Sağlık Vakfı ismi ile kurulmuştur. Fakat zaman içerisinde vakıftan beklentiler arttıkça 2003 yılında özellikle Türk Silahlı Kuvvetleri mensuplarının engelli çocuk ve yetişkinlerle ilgili faaliyetlerde bulunmak gibi önemli bir amacı gerçekleştirebilecek şekilde dönüşmüştür (www.tsksagvak.org.tr/, Erişim Tarihi: 29.11.2012).

Vakıf 2006 yılında yapılan isim değişikliği ile “Türk Silahlı Kuvvetleri Sağlık Vakfı” ismini almıştır. Vakıf özellikle sağlık kuruluşlarını iyiye götüren çalışmalarını ile birlikte engelli çocuklara yönelik yapmış olduğu faaliyetlerle de önem kazanmıştır. TSK Sağlık vakfı engellilere yönelik; Ankara GATA, Diyarbakır, Güvercinlik-Ankara Özel Eğitim Okulu ve Rehabilitasyon Kurs Merkezleri ile önemli hizmetler vermektedir. Vakfın en önemli iştiraki Gülsav Pazarlama Dağıtım Şirkettidir (www.tsksagvak.org.tr/, Erişim Tarihi: 29.11.2012).

3.6. TSK Eğitim Vakfı

Türk Silahlı Kuvvetleri Eğitim Vakfı eğitim hizmeti amacıyla kurulmuş bir vakıftır. Vakıf 16 Mart 1957 yılında dönemin Milli Savunma Bakanı Vekili Şemi Ergin tarafından kurulmuştur. Vakfın amacı; Türk Silahlı Kuvvetlerinde görev yapan subay, astsubay, sivil memur, uzman jandarma ve uzman erbaşlar ile bunların emekli olan ve şehit düşenlerin çocuklarına ve yakınlarına eğitim öğretim imkanı için yurt sağlamaktır. Vakfın kuruluş sermayesi 52 bin TL'dir ve halihazırda 26 milyon TL sermayesi bulunmaktadır. Vakfın 4'ü kız, 4'ü erkek olmak üzere 8 adet yurdu bulunmaktadır. Vakfa ait yurtlar (<http://www.tskev.org.tr/vakif-bilgileri/>):

- Ankara
- Erzurum
- Eskişehir
- İstanbul illerindedir.

Modern imkanlar dahilinde hizmet veren bu illerdeki yurtlar ile eğitim alanında önemli hizmetler veren Türk Silahlı Kuvvetleri Eğitim Vakfı eğitim alanında önemli bir yer edinmiştir (www.tsk-yurt-vakif.org.tr/web/index.php).

SONUÇ VE TARTIŞMA

Günümüzde vakıflar sosyal yaşamın ayrılmaz birer parçası durumundadır. Vakıflar toplumsal yaşamın içerisinde üstlenmiş oldukları sosyo-ekonomik değerler ile ortaya koydukları faaliyetler sonucunda hem iktisadi hem de sosyolojik açıdan toplumsal fayda sağlarlar. Günümüzün sosyal güvenlik sistemi toplumsal yaşam için temel bir sistem olmakla beraber çok farklı unsurları ve kuruluşları olan birden fazla boyutlu bir sistem şekline dönüşmüştür.

Başta vakıflar olmak üzere tüm diğer kuruluşların ortak amacı sosyal güvenlik sisteminin eksik yönlerini tamamlayarak toplumun genel değer yargılarını en üst seviyede tutmaktır.

Silahlı kuvvetlerde tüm bu fayda/destek bilinci içerisinde vakıf kültürüne önem vermiş ve özellikle kurmuş olduğu vakıflar ile toplumsal fayda sağlamaya çalışmışlardır. Silahlı Kuvvetler sosyal yardım alanında Mehmetçik Vakfı ile TSK Dayanışma Vakfı, sağlık alanında TSK Sağlık Vakfı ile TSK El Ele Vakfı, iktisadi alanda TSK Güçlendirme Vakfı ve eğitim alanında TSK Eğitim Vakfı ile ülke genelinde sosyal fayda sağlamaktadır.

Silahlı Kuvvetlerin vakıflar aracılığı ile ortaya koyduğu sosyal yararların boyutu incelendiğinde sonuç olarak ortaya toplum geneline ve bireylere yarılan iki boyutlu sosyal fayda çıkmaktadır. Hemen hemen 630.000 kişilik personel yapısından her bir personelin ortalama 4 kişiyi etkilediği varsayıldığında (eş, çocuk, kardeş, anne, baba vb. bakmakla yükümlü olunan kişiler) vakıfların ulaştığı hedef kitle ortalama 2,4 milyon kişidir. Bu kitle TSK bünyesindeki vakıflardan doğrudan yararlanan merkez kısımda bulunan kitledir. Aynı zamanda TSK bünyesindeki vakıfların ortaya koyduğu yararlardan dolaylı olarak faydalanan çevre kısımda bulunan kitlede göz önünde bulundurulduğunda (Uzak akraba, iş arkadaşı, okul arkadaşı, komşu vb.) vakıflar toplumun ciddi bir kısmına hizmet sunmaktadırlar. TSK bünyesindeki vakıfların sağlamış olduğu sosyal yardımlar, sağlık ve eğitim yardımları ile karşılanan toplumsal istekler ve beklentiler dışında, dezavantajlı durumda olan gaziler ve şehit yakınları da topluma tekrar kazandırılmaktadırlar.

Vakıflar günümüzde üstlenmiş oldukları görev ile gelir dağılımını dengede tutan, genel olarak sosyo-ekonomik alanlarda kamu görevi yaparak devlete sosyal sistem içerisinde yardımda bulunan, ulusal servete değer yaratan ve sosyal yaşamın vazgeçilmez bir parçası şekline dönüşen kurumlardır. Vakıf kültürü Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından ciddi bir şekilde benimsenmiştir. Türk Silahlı Kuvvetleri kurduğu vakıflar ve yaptığı vakıf faaliyetleri ile ülke genelinde diğer kurumlara örnek bir durumdadır. Artık günümüzde vakıf kültürü Türk Silahlı Kuvvetleri'nin yapısı içerisinde özümsemiş bir durumdadır ve vakıflar Türk Silahlı Kuvvetleri'nin ayrılmaz bir parçası şekline gelmişlerdir.

KAYNAKÇA

Akad, M. (1992), "Teoride ve Uygulamada Sosyal Güvenlik Hakkı", Kazancı Hukuk Yayınları, İstanbul,

Akbulut, İ. (2007), "Vakıf Kurumu, Mahiyeti ve Tarihi Gelişimi", Vakıflar Dergisi, Sayı:30, s. 61-72, Ankara.

Akgündüz, A. (1988), "İslam Hukukunda ve Osmanlı Tatbikatında Vakıf Müessesesi", Osmanlı araştırmaları Vakfı Yayınları, Ankara.

Akyol, A. (1984), "Vakıflarda Dernekleşme", İstanbul Vakıflar Baş Müdürlüğü Yayınları, İstanbul.

Alper, Y. (2009), "Sosyal Güvenlik Teorisi Ders Notları", Uludağ Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Bursa.

Aydın, M. A. (1999), "Türk Hukuk Tarihi", Beta Yayınları, Hukuk Dizisi, İstanbul.

Ayhan, A. (2012), "Sosyal Güvenlik Kavramı ve Sosyal Güvenlik İlkeleri", Sosyal Güvenlik Dergisi, Cilt 1, Sayı 1, s. 41-55.

Balta, R. (1986), "Yeni Vakıflar El Kitabı", Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.

Canbay, T. ve Demir, M. (2013), "Türkiye'de Sosyal Güvenlik Açıkları ve Sosyal Güvenlik Ahlakı", Yönetim ve Ekonomi Dergisi, Celal Bayar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Cilt 20, Sayı 2, s. 303-315, Manisa.

Demirezen, S. (2013), "TSK Elele Vakfının Kuruluşu ve Kurumsal Yapısı", Elele Dergisi, Yıl:1,Sayı:1, s.4.

Erol, S. I. (2014), "Türkiye'de Sosyal Güvenlik Sisteminin Sorunları ve Sosyal Güvenlik Ahlakı", Kamu-İş Dergisi, Cilt 13, Sayı 3, s. 37-70.

Ertem, A. (1999), "Osmanlı'dan Günümüze Vakıflar", Divan Dergisi Bilim ve Sanat Vakfı Yayınları, Sayı 6, s. 25-65.

Korkmaz, E., Akgeyik, T., Yılmaz, B. E., Oktayer, N., Susam, N. ve Şeker, M. (2007), "Sosyal Güvenlikte Yeni Yaklaşım: Bireysel Emeklilik", İstanbul Ticaret Odası Yayınları, No: 2006-21, İstanbul.

MEHMETÇİK Dergisi (2011), "Mehmetçik Vakfının Gelir Kaynakları", Yıl:12, Sayı:25, Mayıs, Ankara.

MEHMETÇİK Dergisi (2013), "Mehmetçik Vakfının Yardımları", Yıl:14, Sayı:29 Eylül, Ankara.

Öztürk, N. (2005), "İslam ve Türk Kültüründe Vakıflar", Vakıflar Dergisi, Sayı:29, s. 7-20, Ankara.

Tuş, M. (2001), "Sosyal ve Ekonomik Açından Konya 1756-1856", Konya Ticaret Odası Yayınları, No: 23, Konya

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://www.kurumlar.biz/AltKategoriDetay.aspx?sm=askerivakiflar>, Erişim Tarihi 08.11.2015

<http://www.mehmetcik.org.tr/>, Erişim Tarihi 18.12.2013

<http://www.tskgv.org.tr/tskgv/>, Erişim Tarihi 19.11.2012

<http://www.tsksagvak.org.tr/>, Erişim Tarihi 29.11.2012

<http://www.tsk-yurt-vakif.org.tr/web/index.php>, Erişim Tarihi 08.12.2012

<http://www.tsk.tr/>, Erişim Tarihi 08.01.2014

<https://www.elele.org.tr/hakkinda/tarihce/>, Erişim Tarihi 08.11.2015

<http://www.tskdv.org.tr/tskdv.php?id=2502>, Erişim Tarihi 08.11.2015